

КЛАСИФІКАЦІЯ ПРИБУТКУ ДЛЯ ЙОГО ОБЛІКОВОГО ВІДОБРАЖЕННЯ

Прибуток є важливим інструментом управління адже одночасно є фінансовим результатом і основним джерелом фінансових ресурсів підприємства. За рахунок прибутку здійснюється фінансування заходів з науково-технічного та соціально-економічного розвитку підприємств. Він є не лише джерелом забезпечення внутрішньогосподарських потреб підприємств, але набуває все більшого значення у формуванні бюджетних ресурсів, позабюджетних і благодійних фондів.

В ринкових умовах підприємства усіх форм власності, отримавши фінансову самостійність, мають право вирішувати, на які цілі і в яких розмірах направляти прибуток, що залишився після сплати податків до бюджету і інших обов'язкових платежів і відрахувань. В той же час, діяльність підприємств в умовах різноманітних форм власності означає не лише розширення прав власників майна, але і підвищення відповідальності за формування і використання фінансових ресурсів, у тому числі прибутку.

При дослідженні питання економічної сутності прибутку та його облікового відображення, важливо дослідити класифікацію прибутку (рис. 1).

Дослідження довідкової та наукової літератури показало, що авторами виділяється близько 200 видів прибутку. Прибуток розраховується як різниця між доходами і витратами підприємства, які в бухгалтерському обліку відображаються в розрізі окремих видів діяльності. Тож існує сенс класифікувати і прибуток за видами діяльності. Отже, прибуток можна поділити на операційний, фінансовий та інвестиційний.

Залежно від розмірів підприємства прибуток поділяється на:

- мінімальний прибуток - це прибуток, розмір якого після сплати податків задовольняє власників підприємства про мінімальний рівень рентабельності на вкладений капітал, тобто кількісно мінімальний рівень рентабельності відповідає рівню середньої потенційної ставки банків по депозитах;
- цільовий прибуток - це прибуток, який визначає цільову функцію діяльності підприємства та залежить від обраної стратегії. Він може бути нормальним (прибуток який відповідає нормі прибутку на капітал, що склався на ринку) та необхідним (та необхідна сума прибутку, яка відповідає потребам підприємства в коштах на виробничий та соціальний розвиток);
- максимальний прибуток - це прибуток, пов'язаний з реалізацією продукції (максимальний прибуток підприємство отримує при такому обсязі діяльності, коли граничні доходи дорівнюють граничним витратам, тобто граничні доходи (витрати) ростуть відповідно до рости обсягів виробництва).

Прибуток (збиток) від реалізації продукції (робіт, послуг) визначається як різниця між виручкою від реалізації продукції (робіт, послуг) і її фактичною собівартістю. Прибуток від позареалізаційних операцій, тобто доходи від здачі майна в оренду і спільної діяльності, доходи від операцій з цінними паперами тощо, визначаються в кожному конкретному випадку індивідуально, залежно від виду операції. Прибуток від реалізації майна є фінансовим результатом, пов'язаним з іншою реалізацією, до якої відноситься продаж на сторону різних видів майна, що перебуває на балансі підприємства.

Існує відмінність між економічним та бухгалтерським прибутком. Бухгалтерський прибуток дорівнює різниці між доходом підприємства та реальними витратами. Економічний прибуток економісти використовують замість бухгалтерського для визначення економічного "здоров'я" фірми. Отже, економічний прибуток дорівнює різниці між виторгом фірми та загальними альтернативними витратами.

При розгляді літературних джерел наукового та довідкового характеру виявлено, що найпоширенішими є наступні види прибутку: бухгалтерський, балансовий, валовий, операційний, чистий прибуток. Саме ці види вважаються основними і використовуються в економічній сфері найчастіше.

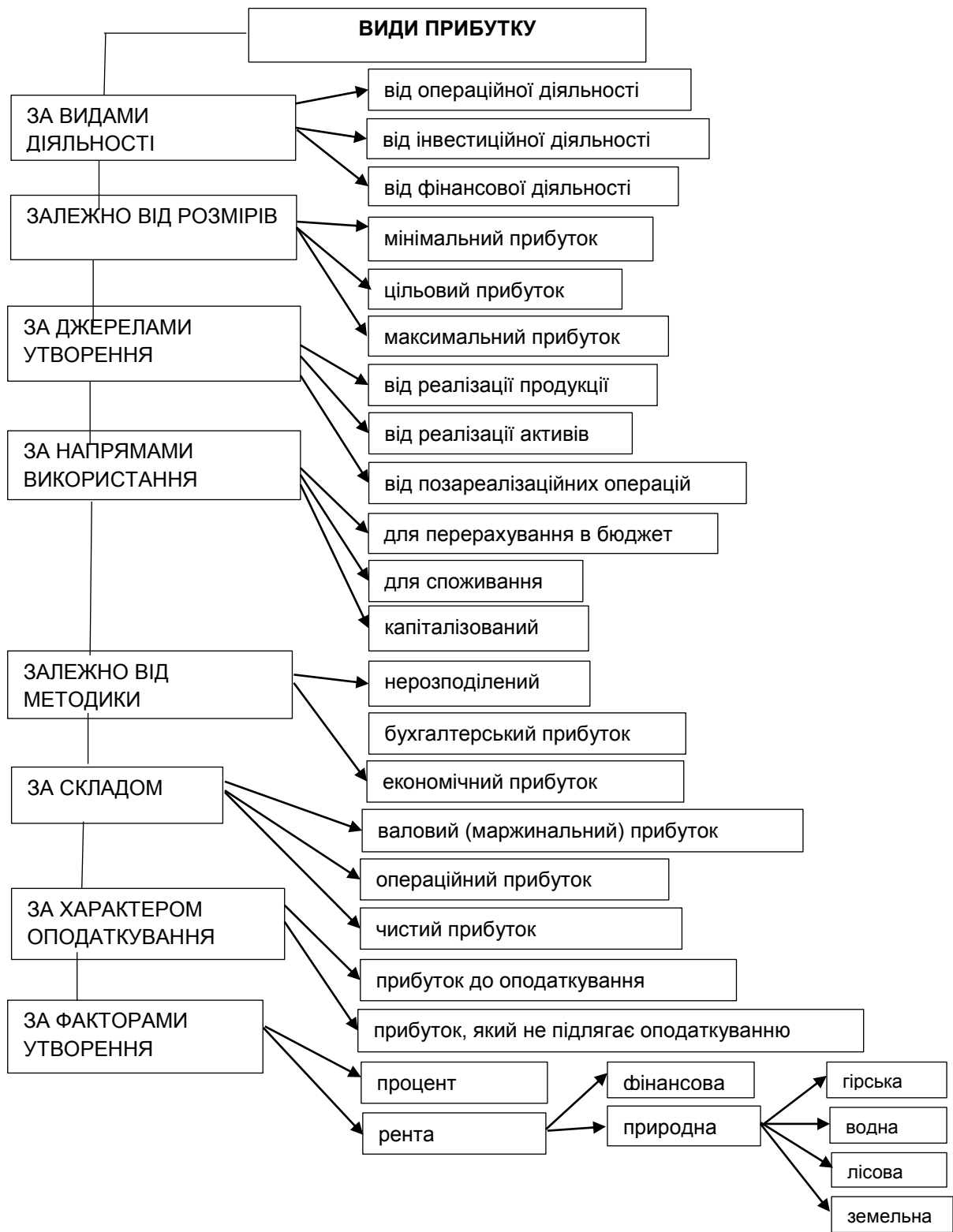

Рис. 1. Види прибутку підприємства

В результаті дослідження підходів до класифікації прибутку встановлено, що на сьогодні в довідковій, науковій літературі та законодавчих актах відсутній єдиний підхід до класифікації прибутку. Тож, виходячи з сутності та економічної природи ренти, а також враховуючи необхідність її облікового відображення, розроблено класифікацію прибутку з виділенням ренти як окремого його виду, що потребує значної уваги та детального дослідження.